

Celem projektu jest rekonstrukcja dynamiki i mechanizmów kształtowania się, rozwoju i upadku osadnictwa kultur wczesnego okresu Epoki Brązu (3100 – 2000 BC) oraz Epoki Żelaza (1300 – 300 BC) w górskich rejonach północno-zachodniego Omanu.

W archeologii Arabii Wschodniej z czasów przed islamskich rysują się wyraźnie dwa przedzielone blisko tysiącletnią przerwą okresy rozkwitu osadnictwa - jeden we wczesnym okresie Epoki Brązu, zaś drugi w Epoce Żelaza (tj. Iron Age II). Każdy z nich skończył się jego gwałtownym załamaniem. W niektórych regionach tego obszaru oznaczało to zupełne ustanie stałego osadnictwa, dla innych zaś, przetrwanie, ale w mocno ograniczonej skali.

Wczesna epoka brązu w Omanie to czas fundamentalnych zmian społeczno-ekonomicznych, osadniczych i technologicznych prowadzących do zwiększenia złożoności społeczno-politycznej, ekonomicznej oraz kulturowej. Przejście na osiadły tryb życia, w którym coraz większą rolę zaczęło odgrywać rolnictwo irygacyjne oraz rozprzestrzenienie się technologii, takich jak obróbka miedzi czy produkcja ceramiki na kole szybkoobrotowym, znacząco zmieniły społeczności żyjące w tym okresie.

Drugi okres takiej prosperity miał miejsce miejsce kilkaset lat później mniej więcej około 1300/1200 p.n.e. Po raz kolejny mamy do czynienia z intensyfikacją stałego osadnictwa. Bez wątpienia przyczyniło się do tego wprowadzenie systemu irygacyjnego typu *falaj* a także udomowienie wielbłąda, które ułatwiło komunikację i usprawniło przepływ nie tylko towarów ale też idei. Na stanowiskach z tej epoki pojawia się zabudowa, która nosi cechy zorganizowanej zabudowy protomiejskiej.

Badania będą prowadzone we wciąż słabo rozpoznanym pod względem archeologicznym górskim rejonie Qumayra w płn.-zach. Omanie, który można uznać za reprezentatywny dla tzw. strefy górskiej Arabii Wschodniej. Co więcej rejon ten jest usytuowany na styku strefy pustynnej i górskiej. Czyni to ten obszar nie tylko bardziej podatnym na skutki zmian klimatycznych, lecz także na kontakty ze społecznościami nomadycznymi, bądź pół-nomadycznymi. Jednocześnie region północno-zachodniego Omanu, a dokładniej zachodnia część łańcucha gór Hajjar, pozostaje ciągle najsłabiej poznanym pod względem archeologicznym regionem Omanu, chociaż w obu badanych okresach musiał on odgrywać istotną rolę w gospodarce całego regionu. Wynikało to z faktu, że właśnie tam znajdowały się duże zasoby ważnych surowców mineralnych, w tym sól, gąbry, steatyt a przede wszystkim rudy miedzi. Duże znaczenie miały też przebiegające przez ten obszar ważne szlaki komunikacyjne, łączące centralne regiony Omanu z portami na wybrzeżu Zatoki Perskiej i Omańskiej, z których wspomniane surowce transportowano dalej drogą morską.

Objęcie badaniami zarówno wczesnej Epoki Brązu jak i Epoki Żelaza pozwoli zrozumieć, jak w długofalowej perspektywie zmieniały się poszczególne czynniki i jak postęp technologiczny w tak różnych epokach wpływał na adaptację społeczności do tych zmian. Ponadto realizacja grantu pozwoli wyznaczyć jakiego typu zasoby naturalne umożliwiały osadnictwo w tak skrajnie niesprzyjających warunkach środowiskowych oraz stworzyć pewien model osadnictwa dla rejonów górskich Arabii Wschodniej.